

۲) برخی از اشکالات نرم‌افزار جامع الاحادیث

حامد فاتح^۱

محسن بختیاری^۲

یکی از عوامل سرعت‌بخشیدن به پژوهش در جامعه امروز، بهره‌گیری از نرم‌افزارهای رایانه‌ای است. «نرم‌افزارهای علوم اسلامی» از جمله ابزاری است که به پژوهشگران علوم اسلامی در مسیر تحقیق و تولید علم، کمک می‌کند. مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی نور، در عرصه تولید چنین نرم‌افزارهایی پیشتاز بوده است. «جامع الاحادیث» که اکنون نسخه «۳/۶» آن در دسترس است، یکی از خدمات پرکاربرد این مرکز بابرکت می‌باشد. امکان مطالعه منابع متعدد، مقایسه نسخه‌های یک کتاب، جستجوی پیشرفته برای یافتن محتوای مورد نظر در موضوعات مختلف، بهره‌گیری از متون تایپ‌شده برای نگاشت مقالات و ... بخشی از کمک‌های این نرم‌افزار به پژوهشگران است.

در کنار این تحوّل ژرف، برخی اشکالات موجب بروز کاستی‌هایی در امر تحقیق می‌شود که شایسته است، پژوهشگران به آن توجه کنند. نویسندگان این یادداشت چند سال در کار پژوهش‌های تفسیری و حدیثی به صورت حرفه‌ای از این نرم‌افزار بهره‌برده‌اند. در این میان اشکالاتی دیده شد که با هدف پیشرفت این نرم‌افزار در نسخه‌های آینده، ارائه می‌شود.

۱. در بخش جست‌وجو، با اعمال محدودیت در گزینه «بیشتر» و «عدم نمایش پاورقی»، متن کتاب «تفسیر القمی» که با رنگ مشکی است از دامنه جست‌وجو خارج می‌شود. درحالی‌که این قسمت، جزو پاورقی کتاب نیست. در همین بخش، با محدود کردن جست‌وجو به «متن»، کتاب‌هایی مانند «نوادر المعجزات»، «مشارق انوار الیقین» و «کنز الفوائد» از دامنه جست‌وجو خارج می‌شوند.

۲. هر متنی که با رنگ مشکی، درج شده باشد، در بخش «حدیث» در «احادیث مشابه» وارد نمی‌شود و نمی‌توان متون مشابه آن را بررسی کرد. جالب اینکه برخی از این متون به اشتباه جزو «توضیحات حدیث» قرار داده شده‌اند؛ مانند متن کتاب «شرح الاخبار» قاضی نعمان.

۱. پژوهشگر مؤسسه وحی و عترت قم. (mohsen78296@gmail.com)

۲. مدیر گروه تفسیر روایی، مؤسسه وحی و عترت قم.

۳. در بخش «احادیث مشابه» برخی از کتاب‌های «تک‌جلدی» به عنوان کتاب دارای مجلدات، ثبت شده است؛ مانند «الجواهر السنّیة».
۴. در بخش احادیث مشابه، امکان مقایسه سندها با یکدیگر وجود ندارد و تنها متون، با هم مقایسه می‌شود.
۵. گاهی در بخش «احادیث مشابه» هنگامی که برای ورود به متن از دوبار «کلیک» استفاده شده و از پنجره نمایش استفاده نشود، نرم افزار، وارد صفحه متفاوتی می‌شود که تطابق با متن اولیه ندارد.
۶. در جست‌وجوی ریشه‌ای برخی از ریشه‌ها نتایجی نمایش داده می‌شود که هیچ ارتباطی با مورد جست‌وجو ندارد؛ مانند جست‌وجوی ترکیب «#سبح#&#سمو#» که در بسیاری از رکوردها به جای ماده «سمو»، کلمه «الدنیا» را نشان می‌دهد. امید است با رفع این اشکالات کوچک، برکات علمی و پژوهشی نرم‌افزار جامع الاحادیث، بیش از پیش شود.